

Katarina Gospic
– bokaktuell
hjärnforskare
sid 8

VINTERSOL
Ulrika bytte
Skåne mot
Teneriffa sid 24

Snart är
det dags:
**Lär dig
snacka lön**
sid 30

Arbetsrapporten

Tidskrift för Sveriges arbetsterapeuter

1.14

**HI-brev
gav effekt**

**Möte med
Åsa Sand**
– arbetsterapeut
och chef

Madelene, 18:

**”Nu kan jag få
de betyg jag
förtjänar”**

TEMA:

Skolan

**Arbetsterapeuter
gör stor skillnad**

För dig som jobbar med äldre

Elmia Äldre är en mässa och en konferens för dig som arbetar med vård av äldre. Här går du på intressanta föreläsningar, hittar nya hjälpmedel och kan testa spännande produkter. Elmia Äldre ger dig värdefull kunskap att ta med till jobbet.

Konferens!

På konferensen får du ta del av de senaste forskningsrönen. Ingeborg Nilsson pratar om vikten av att låta äldre få ägna sig åt det de brinner för. Greta Häggblom-Kronlöf föreläser om en personcentrerad vård. Dagny Vikström talar om hur vi kan göra livet lättare för personer med demens. Bland annat.

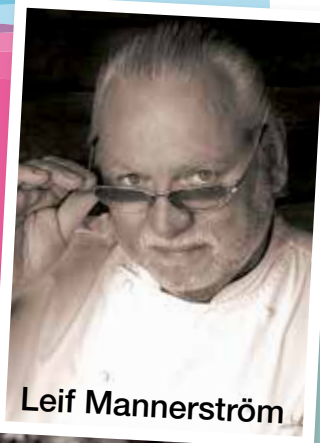
Mat!

Bra mat är viktigt för hälsan. På mässgolvet visar Leif Mannerström hur man gör – och du får gärna provsmaka!

Mässa!

Se nya smarta produkter och hjälpmedel som underlättar din vardag!

Stefan Einhorn pratar om goda relationer till dina medmänniskor.

Leif Mannerström

Stefan Einhorn

Elmia Äldre, Jönköping
5–6 mars 2014

Öppet: 08.00 – 17.00

Anmälan och information:

www.elmia.se/aldre eller ring 036-15 20 00

HÄLSOHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Elmia
Äldre 2014
MÖTESPLATS
KONFERENS • MÄSSA

Arbetsterapeuten # 1.14

Avkoppling och träning samtidigt

s 24

- 5 **Ordföranden**
Angelägen ny arena
- 6 **Nyheter**
- 8 **Porträttet**
Katarina Gospic
har hjärnkoll
- 12 **Tema: Skolan**
En skola för alla
Växjö visar vägen
Rektorn som drömmer
om en egen arbetsterapeut
"Jag ser eleverna på ett
nytt sätt"
Johan – självklar i elevhälsan
- 20 **Ledarskap**
Åsa tror på laget
- 22 **Mitt jobb**
"Handen är ett intrikat
verktyg"
- 24 **På plats på Vintersol**
Soligt karriärdrag
- 27 **Nya böcker**

Koll på lönesamtalet

s 30

- 29 **FSAstud**
Malin Boström läser
på distans vid LTU
- 30 **Koll på**
Lönesamtalet
- 32 **Förbundsnytt**

ARBETSTERAPEUTEN

Utgivare: Förbundet Sveriges
Arbetsterapeuter (FSA)
Box 760, 131 24 Nacka
Växel och medlemsjour: 08 466 24 40
www.fsa.se

Ansvarig utgivare: Lena Haglund
lena.haglund@fsa.se
0733 66 24 52

Chefredaktör: Katja Alexanderson
katja.alexanderson@fsa.se
08 466 24 98

Fotograf omslaget: Lina Alriksson
Grafisk form: Graffoto AB

Layout: Gelinda Jonasson
gelinda.jonasson@fsa.se
08 466 24 19

Tryck: Exakta Printing
TS-kontrollerad upplaga: 10 400
ISSN: 0345-0988

Produktannonser: Lars-Göran Fransson
larsgoran.fransson@swipnet.se
08 640 12 20

Övriga annonser: Tina Danielsson
tina.danielsson@fsa.se
08 466 24 49

För insänt ej beställt material
ansvaras inte.

KATJA
ALEXANDERSON
Chefredaktör

Fokus på skolan

Nytt år, ny termin. Många barn och unga har det tufft i skolan. I det här numret skriver vi om hur arbetsterapeuter kan göra livet i klassrummet lite lättare.

Ungefär var sjunde elev i gymnasieskolan har kognitiva svårigheter som gör att de skulle kunna behöva tekniskt stöd. Det visar Hjälpmedelsinstitutets (HI) projekt **Teknikstöd i skolan** som vi skriver om i det här numret. Och det är förstås inte bara på gymnasiet som det finns barn som har svårt att koncentrera sig, komma ihåg läxorna och planera sin tid. Barn som verkligen skulle må bra av att få träffa en arbetsterapeut och få tillgång till skraddarsytt tekniskt stöd.

Men HI:s projekt visar också att kunskapen om kognitiva svårigheter måste bli bättre i skolans värld. Jag har en kompis som är låg- och mellanstadielärare, en nyfiken och intresserad person men som inte kände till de tidshjälpmedel jag berättade om. Spontant kom hon på flera elever som skulle ha nytta av en timstock. Elever som frustrerade ger upp efter några minuter när de har en kvart på sig att lösa en uppgift och som känner sig misslyckade till följd.

Hon skulle gärna haft en arbetsterapeut att fråga om råd, en arbetsterapeut som **Johan Norin** som arbetar på barn- och elevhälsan i Norrtälje, eller som **Lina Karlsson** som är anställd av gymnasieförvaltningen i Växjö. En arbetsterapeut som kan tipsa om den mjuka "gummiorm" som Johan visade mig och som kan ge rastlösa fingrar något att pilla på under lektionen. Tänk så många sönderrivna sudd och ihopknycklade papper som skulle kunna användas till bättre saker.

I det här numret följer vi även med till rehabiliteringsanläggningen **Vintersol** på Teneriffa och möter **Ulrika Bengtsson** som till vardags arbetar i Lomma kommun. Du får också goda råd inför lönesamtalet och möter hjärnforskaren **Katarina Gospic**.

För oss på redaktionen innebär det här året en riktig nystart – tidningen har fått ett helt nytt utseende och vi hoppas verkligen att du ska uppskatta **"nya Arbetsterapeuten"**. Och vi vill gärna höra vad du tycker – och du behöver inte vänta tills terminsavslutningen med ditt omdöme. Trevlig läsning!

Tröskelramper av gummi

– En snabb och enkel åtgärd för
ökad självständighet och trygghet i
hemmet.

- Enkel att lägga. Därför bra när en patient skall komma hem till egna bostaden.
- Höjder från 4 till 48 mm i täta steg.
- Skramlar inte när man kör över den.
- Kan monteras med tejp som kan avlägsnas utan att lämna spår på golvet.

Läs mer om HEA Medicals olika ramper på
www.heamedical.se

Frighet & Funktion

Kampanj

20 % rabatt på
platsannonser
i nr 2, 3, 4

Söker du en arbetsterapeut?

– kampanj på platsannonser
här i Arbetsterapeuten

Genom att annonsera lediga jobb hos oss, både
tillsvidaretjänster och sommarvikarier, når du
90 procent av Sveriges alla arbetsterapeuter
– på en och samma gång.

För att uppmärksamma att tidningen har fått ett
nytt utseende och ett förändrat innehåll har vi
just nu en kampanj där du får 20 procent rabatt
på platsannonser i nr 2, 3 och 4.

För mer information och bokning, kontakta
Tina Danielsson på tina.danielsson@fsa.se
eller 08-466 24 49.

Demens ABC plus

för primärvård, hemtjänst...

...och snart för särskilt boende

Svenskt Demenscentrums webbutbildningar är
avgiftsfria och bygger på Socialstyrelsens natio-
nella riktlinjer. I serien Demens ABC plus finns utbild-
ningar för primärvård, hemtjänst och biståndshand-
läggare. Inom kort lanseras en ny ABC-utbildning
för dig som arbetar inom särskilt
boende. Läs mer på
www.demensABC.se

Svenskt Demenscentrum

Börja utbilda Dig redan i dag!

"Arbetsterapi i skolan ska inte betraktas som något extra utan vara en integrerad del av skolans kärnverksamhet. Fram till i dag är det några skolor i landet som tänkt i dessa banor och som också gått från tanke till handling. Arbetsterapeuter är en naturlig medspelare i en modern elevhälsa."

Angelägen ny arena

För mig har det alltid varit förknippat med lite extra vördnad och eftertänksamhet att få utforma förbundets första tankar för året i vår medlemstidning. Ett nytt år innebär en möjlighet till nystart. Genom att ta avstamp i det som varit kan man reflektera kring och formulera nya tankemönster för arbetet under kommande år.

I år känns detta mer påtagligt än någonsin. Som ansvarig utgivare för tidskriften Arbetsterapeuten har jag haft möjlighet att tillsammans med mycket engagerad personal på vårt kansli och med förtroendevalda medlemmar utarbeta strategier för denna omarbetade tidning som du nu håller i din hand. Jag hoppas du ska tycka att den är lite kaxigare, mer modern och lustfylld, men ändå med ett viktigt och tidsenligt innehåll.

Skolan som första tema för tidningen ligger helt i tiden. Under 2013 befästes på många håll att barn och ungdomar borde ha rätt att få träffa en arbetsterapeut i skolan om de har kognitiva svårigheter att nå sina inlärningsmål.

Arbetsterapi i skolan ska inte betraktas som något extra utan vara en integrerad del av skolans kärnverksamhet. Fram till i dag är det några skolor i landet som tänkt i dessa banor och som också gått från tanke till handling. Arbetsterapeuten är en naturlig medspelare i en modern elevhälsa. Vi har metoder för att stödja elever så att de kan nå sina lärandemål i skolan. Vi kan delta i skolans utredningar om barn och kring ungdomens resurser och svårigheter, ge förslag på åtgärder, som hjälpmedel, men vi kan också ha förslag på nya sätt att se och utföra saker och ting för att få vardagen att fungera. På organisationsnivå är vi dessutom bra konsulter till

lärare och skolledare, vi vet hur man samverkar med vården, arbetsförmedlingen och andra instanser.

Förbundets medlemsstatistik visar att den primärkommunala sektorn nu är arbetsterapeuternas största arbetsgivare. Det är en naturlig följd av de reformer som skett inom bland annat hemsjukvården. Detta ställer än mer tydliga krav på primärkommunerna som arbetsgivare. Vi måste få se ett trendbrott vad gäller kommunernas ansvar att anställa rätt antal arbetsterapeuter för att kunna fullfölja de uppdrag man nu har. Vi måste också få se ett trendbrott när det gäller möjligheter till kompetensutveckling och forskning i de verksamheter kommunen har ansvar för. Arbetsterapeuten måste ges möjlighet att arbeta utifrån en kunskapsbaserad arbetsterapi – kommunens invånare som är i behov av vård och omsorg är värda detta!

Min förhoppning är att 2014 ska öppna ögonen för alla politiker och andra ansvariga så att man inser att arbetsterapeuter är nödvändiga i ett kostnads-effektivt samhällsperspektiv. En fungerande välfärd kräver faktiskt fler arbetsterapeuter!

LENA HAGLUND
Ordförande, FSA

Kongressrabatt

Den 18–21 juni 2014 är det dags för världskongress i arbetsterapi i Yokohama, Japan. Anmäl dig till den lägre kongressavgiften senast den 31 mars. Som FSA-medlem är du även medlem i WFOT och har en rabatterad deltagaravgift.

18 mars

lägger regeringen senast fram en proposition om att bristande tillgänglighet ska klassas som diskriminering.

Källa: Regeringen

Ökning av fallskador

Fallskadorna bland äldre ökar och det är vanligast att kvinnor drabbas. Men det förebyggande arbetet varierar bland kommunerna. Det är en av slutsatserna i rapporten *Öppna jämförelser 2013 – Vård och omsorg om äldre*. Läs mer och ladda hem rapporten på www.socialstyrelsen.se.

Givande möte om HI:s stängning

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att vidareutveckla kunskapsstöd kring hjälpmedelsförskrivningen. Det framkom på ett möte med Socialdepartementet.

Det var i slutet av förra året som FSA i ett brev till äldreminister Maria Larsson påtalade att förbundet var bekymrat över var den samlade kompetensen för hjälpmedelsfrågor kommer att ligga när Hjälpmedelsinstitutet (HI) läggs ner.

I slutet av januari fick FSAs ordförande Lena Haglund tillsammans med Monica Rydén och Ulla-Britt Blomquist från HI träffa statssekreterare Ragnwi Marcelind.

– Det var ett bra samtal.

Vi fick möjlighet att förklara vår oro och ställa frågor om för oss viktiga saker, säger Lena Haglund.

Det framkom bland annat att departementet har gett Socialstyrelsen i uppdrag att vidareutveckla kunskapsstöd kring hjälpmedelsförskrivningen och att frågan om konsumentprodukter har utretts och presenteras i bland annat en handbok som finns att ladda ner på hi.se. Man för också samtal med SKL

för att hitta en lösning på hur de olika nätverk som i dag finns kring olika hjälpmedelsområden ska hanteras. En viktig fråga som lyftes var hur de rapporter som HI har tagit fram under årens lopp ska vara tillgängliga framöver.

Lena Haglund berättar att departementet lovade att undersöka detta och snarast hitta en lösning.

– Kunskapen som finns i rapporterna är viktig för kompetensutveckling, för bland annat arbetsterapeuter, säger Lena Haglund.

Även representanterna från Hjälpmedelsinstitutet var nöjda med mötet.

– Det är bra att kunskap om hjälpmedelsfrågor och kompe-

FSA och HI-representanter har träffat Socialdepartementet för att diskutera var den samlade kompetensen för hjälpmedelsfrågor kommer att ligga framöver.

tens på området finns med i regleringsbrevet till Socialstyrelsen, säger Ulla-Britt Blomquist. ■

Tydligare roll för rehabkoordinatorer

Regeringen och SKL har kommit överens om en fortsatt miljardsatsning för att förbättra sjukskrivningsprocessen och utöka möjligheten till rehabilitering. FSA är positivt till satsningens utvidgade ansvar för rehabkoordinatorerna.

Under perioden 2014–2015 satsar regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, 1 miljard kronor årligen på arbetet för att skapa en effektiv och kvalitetssäker sjukskrivningsprocess. Tanken

är att öka drivkraften för landstingen att prioritera sjukskrivningsfrågan.

En nyhet i överenskommelsen är en årlig satsning på 100 miljoner kronor på psykisk ohälsa. En annan förändring

är att en vidareutveckling av rehabkoordinering lyfts fram.

– Vi ser med tillfredsställelse att rollen som rehabkoordinator blir tydligare. Uppdraget har vidgats vilket innebär att rehabkoordinatorn bland annat ska klara av att vara kontakt-

Lena Haglund

person till den sjukskrivna personen och också göra olika former av bedömningar. Det ställer tydliga krav på kompetens. En kompetens som arbetsterapeuter skaffar sig under sin utbildning. Behovet av arbetsterapeuter inom framför allt primärvården borde öka betydligt om man som landsting ska ha del av medel i denna satsning, säger Lena Haglund. ■

3 milj.

kronor erhåller två forskargrupper vid Linköpings universitet av Försäkringskassan för att granska hur aktivitets- och arbetsförmåga utreds.

Kniiiiiiip!

En ny doktorsavhandling visar på goda resultat för behandling av urinläckage via internet. Läs mer om forskningsprojektet på www.tat.nu. På nätet, twitter och facebook hittar du också snippgymna, en daglig påminnelse för alla som vill hålla botten i trim. Kolla in www.snippgymna.nu.

FOTON: COLOURBOX

Löneutvecklingen pekar uppåt

Den individuella löneutvecklingen för förbundets medlemmar hamnade på 4,1 procent från 2012 till 2013. Statligt anställda har betydligt högre lönenivå än övriga. Det visar färsk lönestatistik från FSA.

TEXT & FOTO: KATJA ALEXANDERSON

Årets lönestatistik visar att lönerna har ökat med 4,1 procent på individnivå, det vill säga när man jämför personer med samma examensår, vilka i stor utsträckning är identiska år från år.

– Det är glädjande att den individuella löneutvecklingen hamnar 1 procentenhet högre än förra året, men våra medlemmar har fortfarande oförtjänt låga löner med tanke på de viktiga jobb de gör för enskilda människor och samhället i stort, säger Agneta Thor, förbundssekreterare på FSA.

Den kollektiva löneökningen blev 3,2 procent, jämfört med 2,3 procent föregående år. Agneta Thor påpekar att löneutvecklingstalet mäts i september oavsett om löneförhandlingarna är klara eller inte, och därför kan resultatet inte direkt kopplas till utfallet av förhandlingarna.

I år svarade 78,5 procent av

medlemmarna på enkäten och medellönen hamnade på 28 559 kronor. Lägst medellön, 27 300 kronor, har arbetsterapeuter med grundtjänst i landsting och regioner. Högst löner har de statligt anställda och det är också de som har bäst löneutveckling över tid.

Nu är det inte bara mellan de olika arbetsmarknadssektorerna som lönerna varierar, utan skillnaderna är även stora över landet. Distriktsarbetsterapeut-

”Det finns karriärvägar där man tjänar avsevärt mer än medellönen.”

er och arbetsterapeuter med grundtjänst tjänar bäst i Stockholmsområdet och i Göteborg, i botten för samma tjänster hamnar Södermanland

Agneta Thor, förbundssekreterare på FSA, tycker att det är glädjande att löneutvecklingen pekar uppåt, även om lönerna fortfarande är ”oförtjänt låga”.

och Västerbotten. Skillnaden mellan olika kretsar är störst för kommunanställda – det skiljer hela 3 500 kronor per månad mellan Stockholms södra krets och Västerbotten. För landstingsanställda är differensen inte lika stor.

Men Agneta Thor poängterar att det går att komma upp i lönenivå som arbetsterapeut.

– Statistiken visar att det finns

karriärvägar där man tjänar avsevärt mer än medellönen. Det finns chefer och arbetsterapeuter med högre befattningar som tjänar 45 000 kronor och mer, säger Agneta Thor.

Hon konstaterar att chefernas löner har ökat mer än övriga befattningar och deras individuella löneutveckling under mätperioden var 4,6 procent.

Medellönen för nyexaminerade 2013 var cirka 23 900 kronor, men ingångslönerna ökar inte lika snabbt som lönerna för övriga grupper.

– Det är ett problem som vi alla måste jobba med, säger Agneta Thor.

När det gäller första jobbet visar statistiken att det lönemässigt är gynnsamt att lämna universitetsorterna.

– Och en dålig ingångslön kan tyvärr ge effekter för hela yrkeslivet. Om lönen är viktig är det till exempel ofta bättre att söka sig till den kommunala äldreomsorgen än att börja på de stora sjukhusen, säger Agneta Thor.

Den fullständiga statistiken hittar du på *Min sida* på fsa.se, under *Lönestatistik*. ■

För två år sedan beslutade **Katarina Gospic** att lägga karriären som läkare och hjärnforskare på hyllan och starta eget företag. Hon är även författare och har gett ut två böcker. Nästa blir en interaktiv barnbok.

Text: Ulla-Karin Höynä Foto: Ola Jacobsen

Hjärnkoll

Katarina Gospic bestämde sig tidigt att bli något. Hon är uppvuxen i Stockholmsförorten Akalla och har rötter i Kroatien.

Hon kämpade hårt för att nå dit hon ville. Vid det här laget vet hon att om man sätter höga mål, då presterar man bättre. Hon har nyligen blivit klar med sin andra bok *Den sociala hjärnan*.

Katarina Gospic är intresserad av hur människor fungerar och hur vi väljer att leva, vissa mer i skymundan medan andra tar för sig.

– Ända sedan jag var jätteliten har jag haft drivkraften att försöka förstå varför vi människor är så otroligt olika. Jag var med i ett litet tjejgång i grundskolan. En av dem var blyg och vågade inte så mycket. Jag tänkte ”jag vågar ju, varför inte hon”. Jag tyckte ”gör det bara” och hade svårt att förstå varför det kunde upplevas som svårt för någon annan, säger hon och skrattar.

Kunskap är en röd tråd i hennes liv. Hon har bedrivit hjärnforskning i tio år, utbildat sig till läkare och fysiolog, och är filosofie doktor i medicin. Hon tycker det är väldigt spännande att se vad hon kan åstadkomma och lära sig.

– Med kunskap kommer ett ansvar. Jag har sett att sett det finns ett stort glapp mellan akademien och samhället. Stor kunskap når inte ut. Jag tycker det är viktigt att kommunicera tillbaka till samhället på ett enkelt sätt, om hur man presterar, mår och lever bättre, förklarar Katarina Gospic.

Hon har ofta ställt sig frågan: Varför väljer vi inte att prestera på topp, som gör att vi kan bidra med så mycket mer? Hon anser att det är slöseri med mänsklig potential. Sedan två år driver hon

det egna företaget Brainbow Labs, föreläser och håller kurser om hjärnan inom olika branscher.

Boken *Den sociala hjärnan* tar upp hur beroende hälsa, prestation och välmående är av andra människor.

– Det finns ett antal grundkopplingar i hjärnan som påverkar oss väldigt mycket. Det är basalt att vara rädd för förändringar och vi är programmerade för trygghet. Ska man bryta de här mönstren krävs det en kraftansträngning och arbete med långsiktiga mål. Det som triggar oss är snabba belöningar och då missar man helhetstänkandet, säger Katarina Gospic.

"Det är basalt att vara rädd för förändringar."

Det gör att vi väljer sådant som förknippas med mest välbehag och minst obehag. I boken berättar hon att vi är kopplade för att omge oss med människor som bryr sig om oss. När vi känner oss delaktiga får vi en belöningssignal och frisättning av dopamin, som motiverar oss att fortsätta och framkallar en självförstärkande känsla. Motsatsen – exkludering – kan bidra till att vi blir sjuka. Det beror på att när vi utsätts för negativa sociala interaktioner, skapar det en stress i kroppen som kan leda till en inflammation, som i sin tur kan orsaka sjukdom.

Vad kan en person med en funktionsnedsättning göra för att öka sitt välbefinnande, där känslan av utanförskap inte är alltför ovanlig?

Enligt Katarina Gospic är det viktigaste att acceptera sina förutsättningar, sätta upp egna mål och hitta ett sammanhang där man får briljera. Alla har något som de är bra på. ■

Katarina Gospic

Familj: Stor.

Tränar: På gym sedan 16 år.

Mest stolt över: Helheten i mitt liv, från mina akademiska utbildningar och till att ha vågat starta och driva mitt egna företag.

Devis: Om jag dör i morgon vill jag dö lycklig.

HALLÅ DÄR!

Susanne Iwarsson är professor i gerontologi vid Lunds universitet och ska leda den nya nationella forskarskolan för åldrande och hälsa.

FOTO: ÅSA HANSDOTTER

Grattis till ett spännande uppdrag!

– Tack! Ja, det är verkligen inspirerande att få dra i gång den här verksamheten. Vi behöver rekrytera några personer för att skapa en bra ledningsstruktur. Det är ingen liten uppgift att samordna så många inblandade parter. Jag är sedan 2008 ansvarig för en forskarskola, fast i mindre skala, inom ramen för Centre for Ageing and Supportive Environments, ett Forte-centrum här i Lund.

Hur stor är den nya satsningen?

– Vetenskapsrådet satsar 5 miljoner kronor per år i tre år, till att börja med. Vi är 23 partner, hälften från olika fakulteter här vid Lunds universitet och hälften är andra lärosäten eller forskningsaktörer, som Region Skåne, Göteborgs universitet, Chalmers, Linköpings universitet, Hälsohögskolan i Jönköping, högskolorna i Kristianstad, Dalarna och Gävle och Sveriges Tekniska Forskningsinstitut.

Inriktningen är uttalat tvärvetenskaplig?

– Ja, det här är en fantastisk möjlighet för unga forskare inom många olika discipliner, inte minst arbetsterapi, att få jobba tvärvetenskapligt redan under sin forskarutbildning och träna sig för vetenskapligt samarbete. Detta är vare sig enkelt eller okontroversiellt, men ett forskningsområde som åldrande och hälsa är komplext och brett med många spännande frågeställningar. Det inkluderar inte enbart medicin och hälsovetenskap utan också till exempel samhälls- och beteendevetenskap, humaniora och juridik, demografi, teknik och arkitektur.

Hur många forskarstudenter innebär det?

– Vi planerar att ansluta 50 doktorander, men det kommer att ta lite tid att få in ansökningar och tillsätta platserna, så vi räknar med 20–25 i den första omgången.

JANE BERGSTEDT

Hon ska företräda Sacos studenter

Sofie Ivarsson, tidigare ordförande för FSASTud, har blivit invald i Saco Studentråds styrelse. Det innebär att hon representerar de 100 000 studenter som är medlemmar i Saco.

Sök pengar för innovationer!

Har du en innovativ lösning eller hjälpmedel som kan underlätta för personer med nedsatt rörlighet? Sök pengar ur Jimmy Dahlstens fond – före 28 februari. Läs mer på www.jimmydahlstensfond.se.

Hög kvalitet på Örebro-utbildning

Kandidatexamen i arbetsterapi och arbetsterapeutexamen vid Örebro universitet har fått omdömet ”hög kvalitet” av Universitetskanslersämbetet. Utbildningen ger nu bra förutsättningar för studenterna att nå sin examen. Det var för drygt ett år sedan som dåvarande Högskoleverket påtalade brister.

– När vi fick beskedet för ett år sedan hade vi redan hunnit påbörja ett förbättringsarbete som vi nu kan se ett väldigt positivt resultat av. Bland annat har arbetsterapiområdet stärkts kompetensmässigt med en professor och förankringen av ämnets vetenskapliga grund i utbildningen har blivit starkare, säger Robert Brummer, dekan vid fakulteten för medicin och hälsa, i ett pressmeddelande.

FOTON: COLOURBOX

3 267 KR

skänkte FSA till

Läkare Utan Gränser som ett resultat av att ni medlemmar svarade på löneenkäten. Tack!

Internationella musarmsdagen

Den 28 februari är det den internationella musarmsdagen – eller lite bredare på engelska: International Repetitive Strain Injury Awareness Day.

Dagen infaller egentligen den 29 februari, eftersom skottdagen är den enda dag som inte ”repeteras” varje år.

Butiksmiljöer – svårt vid demens

Varor som bytt plats. Bakgrundsmusik. Självscanning. Övervakade övergångsställen på väg till affären. **Anna Brorsson** har forskat på hur personer med lätt till måttlig demens upplever tillgängligheten i offentliga miljöer.

TEXT: KATJA ALEXANDERSON

– Tidigare har man mest tittat på fysiska aspekter som exempelvis ramper. Det saknas kunskap om kognitiva nedsättningar, säger Anna Brorsson. Hennes forskning visar att det var viktigt för personer med demens att ha tillgång till aktiviteter i den offentliga miljön så länge som möjligt. Hon påpekar att i dag begränsas ofta interventioner till hemmiljön. Avhandlingens första studie visade att en viktig aktivitet för många var att gå och handla

och därför valde Anna Brorsson att närmare undersöka vilka problem som uppstod och hur personerna med demens löste situationerna. – Om de till exempel möblerade om i butiken, då var den inte välkänd längre och det är väldigt viktigt för att uppleva tillgänglighet. Vid kassan blev det också svårigheter. – Man fasar för självscanning. Och vid kortbetalning kan det vara svårt att komma ihåg koden.

För att lösa situationen använde sig personerna av flera olika strategier. – Man kanske lämnar fram en större sedel än nödvändigt eller hela plånboken. Många valde att gå tidigt på morgonen för att ha god tid på sig och undvika trängseln med andra kunder. Även musiken som finns i många butiker var ett problem – man har inget filter för att sortera bort bakgrundsljuden. Nu var det inte bara själva affärsmiljöerna som upplevdes som otillgängliga, utan det var även en utmaning att ta sig dit. – Ibland gick personen långt för att komma till ett enkelt övergångsställe utan refuger. Anna Brorsson valde därför att närmare studera olika stra-

tegier för att ta sig över gatan, med eller utan trafikljus. Ett sätt vara att följa med i flödet och lita på vad andra gående gjorde. Hennes forskning sätter fingret på att det framöver kommer bli allt viktigare att informera om behovet av kognitiv tillgänglighet. Inte minst med tanke på att vi bor kvar hemma allt högre upp i åldrarna. – Det är viktigt att ta vara på personer med demens egna strategier innan man kommer med lösningar. För det kan ofta vara svårt för dem att lära sig nya sätt att göra saker på. AVHANDLING **Access to everyday activities in public space. Views of people with dementia** Anna Brorsson Karolinska Institutet

Behöver du rekrytera?

För att uppmärksamma att Arbetsterapeuten har fått ett nytt utseende och ett förändrat innehåll har vi just nu en kampanj där du får 20 procent rabatt på platsannonser i nr 2, 3 och 4.

För mer information och bokning, kontakta Tina Danielsson på tina.danielsson@fsa.se eller 08-466 24 49.

Kampanj
20 % rabatt på
platsannonser
i nr 2, 3, 4

Beställ
Vår senaste Katalog
eller en HEL LÅDA!

Varsam AB
www.varsam.se
varsam.ab@varsam.se
019-12 55 05

EUROFLEX®
SitRite
En arbetsstol med ett ergonomiskt sittsystem som är värt sitt namn!

- Bromsspak vid sitsen
- Flexbase-underrede
- Framhjulsbromsad

Utvecklad i samarbete med Lotte Wemmenborn,
Leg. sjukgymnast, FysioNord AB.

Eurovema

Creates mobility and ergonomics.

Baldersvägen 38, Gislaved
Tel. 0371 390 100 | Fax. 0371 189 82
www.eurovema.se | info@eurovema.se

En skola för alla

Arbetsterapeuter är ovanliga i skolans värld, men skulle kunna göra stor nytta med enkla medel. För att det ska bli verklighet krävs attitydförändringar bland rektorer och lärare. Följ med till Växjö och Norrtälje där arbetsterapeuter redan är en naturlig del av elevstödet.

Text: Katja Alexanderson Illustration: Christina Andersson

Ofta sen. Hinner inte anteckna. Kan inte ta ut vad som är viktigast. Svårt att sitta still och koncentrera sig. Glömmer läxor och viktiga papper. Nästan 15 procent av eleverna i gymnasieskolan skulle kunna behöva teknikstöd på grund av kognitiva svårigheter. Det visar en kartläggning som gjordes i Hjälpmedelsinstitutets (HI) projekt Teknikstöd i skolan. Dessutom kom det fram att många lärare överskattar sina kunskaper om kognitiva svårigheter. Därför skulle arbetsterapeut och medicine doktor Helene Lidström gärna se fler arbetsterapeuter i skolan.

– Arbetsterapeuter har kunskap om funktionsnedsättningar, en kunskap som i väldigt hög grad saknas i skolan i dag, säger Helene Lidström, som också varit metodstöd i HI-projektet.

Dessutom fokuserar arbetsterapeuter inte enbart på skolsituationen utan ser på dygnet alla 24 timmar, något som skulle kunna tillföra mycket, enligt Helene Lidström.

– Hur eleven fungerar i vardagen som helhet hänger ihop med hur den presterar i skolan.

En fördel om fler arbetsterapeuter jobbade i skolan vore att man kan nå fler barn och ungdomar med behov av anpassningar än i dag.

– Det är inte bara elever som är inskrivna i habili-

Lönsamt teknikstöd

Slutsatser från HI-projektet Teknikstöd i skolan:

- Nästan 15 % av eleverna i gymnasiet skulle kunna behöva teknikstöd på grund av kognitiva svårigheter.
- Ganska enkla teknikstöd kan göra stor skillnad.
- Frånvaron minskade hos elever som fick teknikstöd.
- Det behövs kunskap om kognitiva svårigheter och teknikstöd i skolan.
- Insatserna lönar sig samhällsekonomiskt.

Mer information på laromteknikstod.se och hi.se.

teringen som har behov av arbetsterapi, säger Helene Lidström och påpekar att i Teknikstöd i skolan hade endast ungefär hälften av eleverna någon diagnos.

En annan fördel är att man blir en del i laget och skaffar sig förståelse för hur skolan fungerar som organisation. Det underlättar också samarbetet med andra professioner som till exempel specialpedagoger med både formella och informella möten.

– Som arbetsterapeut är det inte vår roll att ge råd kring elevens inlärning i specifika ämnen utan att ge förutsättningar för att kunna sig lära sig läsa, skriva och räkna, säger Helene Lidström och påpekar att arbetsterapeuter och specialpedagoger delar ett elevcentrerat arbetssätt.

Anpassningar och stöd kan handla om allt från bolldynor och västar, appar till smarta telefoner och

surfplattor till att förändra attityder hos lärare. HI-projektet visade att ganska små insatser kan ha stor effekt på studieresultat, frånvaro och förmåga att hantera jobbiga situationer i skolan.

Helene Lidström tror att det elevcentrerade perspektivet var en av orsakerna till de goda resultaten av Teknikstöd i skolan.

– Vi pratar med eleverna och inte om dem. En förutsättning för förändring är att eleverna själva är med.

Men hon konstaterar att ett sådant förhållningssätt innebär stora förändringar i skolans värld, där man traditionellt ofta förklarar elevens misslyckanden med att eleven är omotiverad, slö, inte anstränger sig tillräckligt och så vidare, i stället

för att anpassa omgivningen utifrån elevens förutsättningar och behov. Hon lyfter fram rektorer och skolläda som viktiga för att ändra den attityden och där vill hon exempelvis gärna att de är med när hon föreläser om bedömningsinstrumentet Behov av Anpassningar i Skolmiljön, BAS.

”Hur eleven fungerar i vardagen som helhet hänger ihop med hur den presterar i skolan.”

Johanna Freed är undervisningsråd och projektledare för ett uppdrag om förstärkt elevhälsa på Skolverket. Hon

berättar att myndigheten inte har tittat närmare på arbetsterapeuter i skolan och konstaterar att professionen inte nämns i skollagen. Däremot trycker lagen hårt på elevens rätt att få stöd och hjälp för att nå kunskapsmålen, utifrån sina egna förutsättningar.

– Arbetet med anpassning och stöd hör ihop med elevhälsan. Det är viktiga frågor för hela skolan, skolhuvudmännen och rektorer.

Hon påpekar att skollagen inte är detaljstyrande och att det inte finns något som hindrar skolorna att knyta till sig andra kompetenser än de som nämns i lagen.

– Tanken är att det ska vara ett systematiskt kvalitetsarbete. Det handlar om att ta reda på vilka behov man har och vilka kompetenser som behövs för att lösa dem. ■ ➤

Växjö visar vägen

Förbättrade studieresultat, förändrade attityder, stärkta självförtroenden. Och en ny profession i korridorerna. Möt människorna bakom de goda resultaten för projektet **Teknikstöd i skolan** i Växjö.

Text: Katja Alexanderson Foto: Lina Alriksson

– När du är liten och inte kan skriva ditt namn när du går i trean, då blir du retad.

Orden är Madelene Lundgrens.

– Det kunde stå Mabbe på alla papper. Jag såg ju att det stod Madde, men alla andra såg att det stod Mabbe.

Det var först då, i slutet av lågstadiet, som man upptäckte att hon har dyslexi och dyskalkyli. I dag går Madde andra året på vård- och omsorgsprogrammet på gymnasieskolan Teknikum i Växjö.

Vägen till gymnasiet har inte varit enkel. Hon upplever att många lärare inte har förstått vad hennes funktionsnedsättning innebär och trott att hon varit lat eller ”dum i huvudet”.

– Jag har inte svårt att förstå, utan svårt för att lära in, konstaterar hon.

När klasskamraterna fick tio engelskglosor fick hon tre.

– Då tyckte jag det var bra, men nu märker jag att jag inte kan ord som alla andra kan.

Hon är oerhört tacksam över att ha haft en mamma som pluggat med henne otaliga kvällar och som orkat kriga för hennes rätt till hjälp. Att få hjälpmedel har inte varit självklart och Madde berättar att det tekniska stöd hon faktiskt fick inte var

anpassat efter hennes specifika behov, utan standardlösningar. Vändningen kom med Teknikstöd i skolan, där Växjö var en av tre försökskommuner.

– Här har de lyssnat på mina behov, alla som har dyslexi behöver inte samma saker. Lina och jag diskuterade vad jag trodde att jag behövde. Hon gav förslag och så vi har testat. Vissa saker funkade inte.

Lina är arbetsterapeuten Lina Karlsson,

Lina Karlsson var en av två arbetsterapeuter i projektet Teknikstöd i skolan i Växjö. Numera är hon fast anställd av gymnasieförvaltningen i kommunen.

som tillsammans med kollegan Ylva Karlman, deltog i teknikstödsprojektet i Växjö. I arbetsgruppen ingick också tekniker och projektledare. Numera är Lina Karlsson fast anställd på gymnasieförvaltningen och delar sin tid mellan tre skolor.

För att ta reda på vilka behov Madde – och de andra knappt 100 eleverna som deltog – hade, användes instrumentet Bedömningar av anpassningar i skolan, BAS. Vanligaste svårigheten var att komma ihåg saker och strukturera och planera. Även läs- och skrivsvårigheter var vanligt. BAS användes också för att utvärdera resultaten.

– Det gav en bra kartläggning och det var lätt att få eleverna att beskriva hur det var. Men sedan är det alltid svårt att börja använda ett helt nytt bedömningsinstrument, säger Lina Karlsson.

Utifrån resultaten av kartläggningen och vilka mål eleven ville uppnå tog arbetsterapeuterna fram förslag på teknikstöd.

– Ylva och jag ville jobba så brett som möjligt med teknik. Det skulle nästan kunna vara vad som helst, så att vi inte läste oss i förväg, säger Lina Karlsson och poängterar att det är viktigt att eleverna

– Jag har inte svårt att förstå, utan svårt för att lära in, säger Madelene Lundgren. Hon är väldigt glad över att ha fått skräddarsytt teknikstöd. Det har gjort det mycket enklare att klara skolan.

är bekväma med teknikvalet och att man som arbetsterapeut själv har tillgång till tekniken och verkligen kan testa den.

För Madde Lundgren blev Ipaden en favorit, i den finns bland annat appen Notability som gör det enklare att strukturera upp lektionsanteckningarna. Hon har även inlästa böcker, en skannermus, en Time Timer för att ha koll på tiden samt en ljudförstärkare som gör att hon kan få lärarens tal direkt i sina hörlurar och stänga ute andra klassrums ljud.

Madde tycker att förståelsen bland både lärare och klasskamrater har ökat under projektet. Lina Karlsson berättar att en av framgångsfaktorerna var att arbeta aktivt

för att förankra projektet hos lärare och annan skolpersonal, med bland annat informationsträffar, föreläsningar och teknikprovningar.

”Här har de lyssnat på mina behov, alla som har dyslexi behöver inte samma saker.”

– Det är i klassrummet som eleven har sin vardag, så har man inte lärarna med sig blir det jättesvårt.

För Lina var skolan en helt ny värld och det var väldigt värdefullt att ha en annan

arbetsterapeut att bolla med eftersom kunskapen om professionen fortfarande är begränsad i skolan.

– Man kommer in i ett arbetssätt som redan finns och det gäller att inte trampa någon på tårna och ”stjäla” arbetsuppgifter.

När projektet utvärderades visade det sig att merparten av eleverna upplevde att de hade blivit bättre på att hantera jobbiga skolsituationer och att deras studieresultat hade förbättrats. Så var det för Madelene Lundgren.

– Jag hänger med i skolarbetet och kan få de betyg jag förtjänar. På de flesta ämnen ligger jag på C, vilket är som VG. Förut klarade jag mig knappt till G. »

Rektor Anna Lantz förordar att arbetsterapeuter arbetar stadigvarande i skolan och inte kommer in som konsulter. Stödet blir mer effektivt och ger bättre resultat på så sätt.

”mig och mina behov” och långsiktigt kan hjälpa mig. Det är inte en person som är intresserad av tekniken, utan av mig. Just att de var arbetsterapeuter. Och då blev lärarna nyfikna och såg att hela situationen i klassrummen förändrades. De blev nyfikna på vad de kunde göra i sina klasser. Vad behöver jag lära mig som lärare för att kunna ge det här stödet i mitt ämne, i min vardag, i min grupp?

Anna Lantz lyfter också betydelsen av att få stöd på plats i det egna klassrummet, där man är bekväm och känner tillhörighet. Och säger att det ger en helt annan effekt än exempelvis studiestugor vid dagens slut.

Sedan är det positivt med en neutral part, som inte sätter betyg. Anna Lantz betonar vikten av att arbetsterapeuterna arbetar stadigvarande i skolan och kan bygga relationer med lärare och förändra inställningen till tekniskt stöd. För hon tycker att det i gymnasieskolan fortfarande lever kvar en attityd att eleverna ska motivera sig själva eftersom det är en frivillig skolföring. Att man ska uppnå målen utan extra insatser. Därför är Anna Lantz väldigt glad över att gymnasieförvaltningen valt att anställa Lina Karlsson.

– Min dröm är att kunna ha en anställd arbetsterapeut som jobbar med tekniskt stöd bara hos mig på Teknikum.

Hon tror att det skulle löna sig i längden med bättre studieresultat, ökad närvaro och elever som får tillbaka förtroendet för skolan.

– Men vi är inte enade om den här typen av stöd när vi pratar i vår gemensamma rektorsgrupp på förvaltningsnivå. Det är fortfarande lite för nytt, vi har alla olika bakgrund och tekniskt kunnande. ■

Rektorn som drömmer om en egen arbetsterapeut

Med en arbetsterapeut på skolan förändrades lärarnas attityd till tekniskt stöd. Det säger Anna Lantz, rektor på Teknikum i Växjö.

– När teknikstödsprojektet började var det revolutionerande både för mig som skolledare på gymnasienivå och för verksamheten. Det här var något nytt. Det var en möjlighet att få stödet integrerat i skolans värld. Den stora skillnaden är att man tidigare hade en konsult som man köpte in som gav kompetensutveckling till

lärarna, men den personen var aldrig nära eleven, säger Anna Lantz.

Hon tror att nyckeln till projektets framgång just är långsiktigheten och närheten till eleverna. Och att eleverna kände sig trygga och delaktiga i mötet med arbetsterapeuterna.

– Här var en person som är intresserad av

Smarta telefontips som gör skolan enklare

Telefonkameran

Använd kameran som ett stöd att komma ihåg. Fota anteckningar som görs på tavlan, uppgifter som delas ut på lösblad, etc. Skapa album som du lägger dem i och låt det ingå i pluggrutinen.

Kalender

Week Calendar (Android och Iphone/Ipad): En kalender där man kan färgkoda olika aktiviteter och får en bra överblick.

Business Calendar (Android): I denna är det lätt att växla mellan

påminnelsefunktionen.

flera olika kalendrar och använder man betalversionen så kan man skraddarsy

Tidshjälpmedel

Time Timer och **Timstock**

(Iphone/Ipad och Android):

Tidstöden ger personen möjlighet att enkelt veta hur mycket tid det finns kvar eller att tiden är slut.

”Jag ser eleverna på ett nytt sätt”

Bättre för eleverna. Och bättre för lärarna. Så sammanfattar specialläraren Magdalena Bengtson och läraren Ellinor Rydman sina erfarenheter av Teknikstöd i skolan.

Magdalena Bengtson är speciallärare på Teknikum i Växjö. För henne känns det helt naturligt att samarbeta med en arbets-terapeut. Ofta träffar de samma elever, med eller utan diagnos, och då tar de det första mötet tillsammans.

– Vi försöker tänka på elevernas bästa. De ska inte behöva sitta och berätta samma sak för oss båda.

För hennes egen del är den största vinsten att hon inte behöver lägga tid på att visa eleverna hjälpmedel, vilket inte heller är hennes specialkompetens.

– Både jag och eleven vinner ganska mycket tid på det. Att jag kan hjälpa dem med exakt det riktade stöd de behöver i sitt ämne.

Dessutom upplever Magdalena Bengtson att hon har fått en extra samtalspartner att diskutera med om hur de kan stötta eleverna. Och för eleverna finns det en specialist på tekniskt stöd som de kan vända sig till.

– För många elever räcker det med väldigt små hjälpmedel för att de ska lyckas bra i skolan. Så alla skolor skulle behöva ha en egen arbetsterapeut.

Ellinor Rydman har varit lärare i 30 år och tycker också att arbetsterapeuter är ett välkommet inslag i skolans värld.

– Den stora skillnaden är att jag som

lärare har haft någon att vända mig till och prata om de här frågorna. Det har känts väldigt värdefullt att ha någon att rikta sig till, som har en annan infallsvinkel. Jag har lärt mig att se eleverna på ett nytt sätt.

Hon har fått nya pedagogiska knep att ta till när de gamla beprövade inte räcker till. Projektet har också gjort att Ellinor Rydman fått upp ögonen för att elever som hon tidigare kanske uppfattat som bara lite lata också skulle kunna må bra av att få tillgång till teknikstöd.

Hon tror att det är nyttigt för lärare att välkomna andra kompetenser i klassrummet, som dessutom inte är bedömare.

– Det är viktigt att släppa prestigen som lärare, och att man vågar öppna upp för att det finns andra sätt att möta elever på.

”Det är viktigt att släppa prestigen som lärare.”

Hon gläds åt vilken effekt projektet har haft på flera av hennes elever, hur det har fått dem att växa och förstå sig själva bättre och i förlängningen lyckas bättre med sina studier.

Trots de senaste årens häftiga debatt om mobiltelefoner i skolan tycker Ellinor Rydman inte att det är ett problem att få in mer teknik i klassrummet. Dessutom går utvecklingen inte att stoppa.

– Utmaningen för mig som lärare ligger i att hitta arbetssätt där man kan använda de här olika redskapen. »

Projektet Teknikstöd i skolan har gett läraren Ellinor Rydman nya pedagogiska knep för att hjälpa elever.

Scanning

Prizmo (Iphone/Ipad): Med appen skannar du en text som du direkt kan få uppläst av en talsyntes.

Appar på webben

- www.skolappar.nu
- www.logopedeniskolan.blogspot.se
- www.pappasappar.se
- Facebookgruppen *Appar för sarskolan*

Källa: Lina Karlsson

Ställa in telefonen

1. Ta bort appar du inte behöver.
2. Lägg de appar du behöver varje dag på startsidan, exempelvis kalender, klocka och anteckningsapp.
3. Ta bort push-notiser på appar som du inte behöver.
4. Använd alltid kalendern i mobilen, och inte bara ibland!
5. Om du har en Android, lägg kalendern som en widget så får du en bra överblick.

Johan – självklar i elev

Arbetsterapeuten **Johan Norin** har en given plats i barn- och elevhälsan i Norrtälje. Utmaningen är att bli en naturlig samtalspartner för lärarna ute på skolorna.

Text och foto: **Katja Alexanderson**

En bandyboll dunkar i ett plank. Gungor svingar fram och tillbaka. En bit bort klättras det i träd. Allt ackompanjerat av ett klassiskt skolgårdssorl. Det är rast på Rådmansö skola utanför Norrtälje. En lärare kommer fram och pratar med arbetsterapeuten Johan Norin och berättar att hon har en elev som behöver hjälp.

Han är en del av barn- och elevhälsans specialpedagogiska team, Sarah-teamet, som arbetar mot alla förskolor och skolor i

Norrtälje, såväl friskolor som kommunala.

– Min företrädare var sjukgymnast och gymnastiklärare och när hon skulle gå i pension tyckte hon att en arbetsterapeut skulle passa bättre, med tanke på att det handlar mer om finmotorik och att det blev allt mer hjälpmedel.

Johan började i Sarah-teamet för fyra år sedan. Gruppen sitter i Familjens hus i Norrtälje som drivs av vårdbolaget Tiohundra, som ägs av kommunen och Stockholms läns landsting. Här finns

Arbetsterapeuten Johan Norin på barn- och elevhälsan i Norrtälje i ett spontant samtal med läraren Birgitta Ronnmar Sandström på Rådmansö skola.

hälsan

MVC, BVC, barn- och elevhälsa, Bup, ungdomsmottagning och öppen förskola samlat under ett och samma tak.

– Det vanligaste är att man hör av sig från en skola och berättar att man har en elev som har svårt att skriva, äta utan att slafsas och sticker ut i matsalen eller har svårt att sitta still, säger Johan och berättar att rektor eller förskolechefen alltid måste initiera ärendet.

De flesta barn han träffar går i låg- eller mellanstadiet, men det börjar bli vanlig-

are med högstadieelever i takt med att användningen av smarta telefoner och surfplattor ökar. Att besöka gymnasieskolor hör till ovanligheterna.

Ibland räcker det med att observera barnet i sin miljö, som kan kompletteras med ett finmotoriskt test. Föräldrarna informeras alltid. Johan Norin påpekar att det är viktigt att närma sig barnen försiktigt så att de inte känner sig utpekade.

– Vissa elever vill absolut inte sticka ut och till exempel ha något att sitta på. Då försöker jag med hjälp av lärare och föräldrar. Ibland lämnar jag ut lite fler saker till hela klassen. Om det är flera som använder hjälpmedlet blir det enklare.

Ett annat alternativ är att ha ett tids-hjälpmedel framme vid tavlan, i stället för på bänken. Då kan alla i klassen ha nytta av det. Johan Norin tror också att det är en fördel att han kommer in tidigt, i lågstadiet är det lättare att acceptera att sitta på en blå plastdyna för att kunna koncentrera sig, än i högstadiet.

De flesta barn och elever Johan Norin träffar har ingen diagnos. I kontakten med föräldrarna tror han att det är en fördel att han är arbetsterapeut – det uppfattas inte lika ”skrämmande” som en psykolog. Det händer att han slussar vidare barn för utredning av till exempel adhd, men han tycker att det ofta är onödigt att stressa fram en diagnos. Många gånger räcker det att barnet får tekniskt stöd och kanske hjälp att skapa scheman och struktur i vardagen.

Det händer även att Johan pratar med föräldrarna om livet utanför skolan.

– Till exempel om barnet inte kommer i säng på kvällen eller upp på morgonen. Jag tipsar om hur de kan gå vidare och

eftersom vi hör ihop med barnmottagningen kan jag hjälpa till med förskrivning.

Han tycker att man ibland kan behöva vara pragmatisk när det gäller vilka insatser man väljer.

– Barnen har ofta svårt med fler olika saker, då kanske man inte ska lägga all energi på att lära sig skriva för hand, utan i stället fokusera på att klara kunskapsmålen, säger Johan Norin.

Johan Norin har en gemensam budget för hjälpmedel för alla kommunens skolor, vilket gör att han kan fördela efter behov i stället för efter elevantal. Det är en fördel eftersom det finns många små skolor i kommunen som annars skulle få svårt att få pengarna att räcka om de ett år skulle ha många elever med stödbehov.

”Det är olika hur bra skolorna är på att utnyttja vår kompetens.”

– Det är olika hur bra skolorna är på att utnyttja vår kompetens. På skolor som utnyttjar oss väl känner personalen igen mig och kommer fram och frågar, säger han.

Möte med många nya människor är bland det han uppskattar mest med sitt arbete.

– Mest utmanande är att komma in i skolans värld och få lärare att göra som jag vill utan att peka med hela handen, att få det att funka tillsammans med läraren och eleven. Jag kan se den enskilda eleven, men läraren måste få det att fungera för alla.

Fortfarande är det många i skolan som inte vet vad en arbetsterapeut gör.

– Vi har pratat om att göra mer reklam för teamet och vad vi kan hjälpa till med.

I så fall lär det bli fler spontana skolgårdsmöten i framtiden. ■

LEDARSKAP

boktips!

KONFLIKTER – UPPKOMST, DYNAMIK OCH HANTERING

Barbro Lennéer Axelsson, Ingela Thylefors
Natur & Kultur

Lär dig strategier för att hantera

"Ett liv utan konflikter är dock inget liv. Det blir trist".

Bokens tolv kapitel tar upp definitioner på konflikter, konflikter i privat- och arbetslivet, samt hur de uppkommer och hur vi hanterar dem. Du

får lära dig olika konfliktstrategier och konfliktstilar.

I kapitel 7, om arbetslivets konflikter, blir det särskilt konkret i avsnittet *Problemlösningssmodellen* som sätter fokus på vad man vill uppnå

Åsa tror på laget

Vården framstår inte som någon drömarbetsplats i dag. Det tycker Åsa Sand är väldigt tråkigt. I dag är hon enhetschef för arbetsterapienheten i Mölndal och tycker att fler arbetsterapeuter borde söka chefstjänster.

Text: Jane Bergstedt Foto: Magnus Gotander

En stark tro på laget har följt arbetsterapeuten och enhetschefen Åsa Sand från idrotten och in i ledarskapet. Hon spelade fotboll på elitnivå i allsvenskan en gång i tiden.

– Ja, jag ser på enheten som ett lag, vi stöttar varandra och hjälps åt, går in där det bäst behövs och jobbar över gränserna. Vi fungerar bra som team med många duktiga medarbetare med hög kompetens. Att vi jobbar bra tillsammans ger enheten större potential och skapar trygghet.

Hon fortsätter:

– Den fasta grunden att stå på som chef är ett genuint intresse för att leda en grupp och att tycka det är roligt att påverka utvecklingen. Att skapa bra förutsättningar för andra att göra sitt jobb.

Sen ska man inte sticka under stol med att det också kan innebära tuffa beslut om besparingar och liknande, anser hon.

– Ledarskap inom vården

beskrivs inte alltid som ett drömjobb. Det är väldigt tråkigt, för jag har alltid trivts jättebra och skulle gärna se att vi hade fler sökande till våra chefstjänster. Och att arbetsterapeuter vågade söka. Vi är duktiga på att lyfta blicken och se till helheten, vi fokuserar på problem lösning och är tränade i att se möjligheter.

Åsa Sand har varit chef sedan 2005 och säger att det föll sig naturligt att axla en ledarroll. Hon har alltid velat vara med och påverka och tackade ja när hon blev nominerad av sin chef till ett chefskandidatprogram inom landstinget.

Uttagningen gjordes med ett Assessment Center, tester man gör tillsammans med andra chefskandidater, blir observerad och får sin lämplighet bedömd. Hon blev antagen.

I dag är hon själv bedömare och får därmed också egen kunskapspåbyggnad och utveckling.

– Som chef behöver man en verktygslåda som stöd och

man behöver kunskaper. Arbetsrätt och ekonomi kan man läsa sig till, men

mycket handlar också om personliga förutsättningar, att våga ta tag i konflikter, till exempel. Det kan vara lätt att välja en enklare väg, men väntar man blir det bara värre.

Att kunna ge och ta feedback är också viktigt. Det fick hon träning i inom idrotten.

– Sen kunde den feedback vi fick i stridens hetta från coachen vara ganska rå, men jag lärde mig att ta kritik och skilja på sak och person. Efteråt gick vi igenom matchen och pratade om det som fungerat bra och mindre bra. Det sitter i

Idrotten har lärt chefen Åsa Sand, som spelat fotboll på elitnivå, att prata med teamet om både styrkor och svagheter.

hjärtat, hur viktigt det är att prata om både styrkor och svagheter.

Arbetsterapienheten på Mölndals sjukhus har 35 anställda uppdelade i tre grupper. Till sin hjälp med den dagliga driften har Åsa Sand tre medarbetare som är sektionsledare på 20 procent

konflikter

i stället för själva konflikten

Båda författarna, **Barbro Lennéer Axelsson** och **Ingela Thylefors**, är psykologer knutna till Göteborgs universitet och tar upp konflikten ur ett socialpsykologiskt perspektiv. ■

27

mars anordnas i Stockholm en **inspirationsdag för dig som är ny som chef**. Ges även i Göteborg, Luleå och Malmö under våren. Mer info på fsa.se/kalendarium.

Åsa Sand

Ålder: 40 år.

Gör: Enhetschef för arbetsterapienheten, Mölndals sjukhus.

Bor: Mölndal.

Familj: Gift, en son 10 år och en dotter 7 år.

Fritid: Löpträna, läser och barnens idrottsaktiviteter inom fotboll, hockey och dans.

– Jag ser det som en trygghet att fortsätta vara med i FSA, även som chef. Det är min profession och grundanställning, här i landstinget har alla chefer tidsbegränsade förordnanden på 5 år. Som registrerad chefsmedlem får jag Cheftidningen, ett bra komplement till Arbetsterapeuten.

På det lokala planet har hon drivit frågan att ledarskap borde ingå i arbetsterapeututbildningen. Och när kursen Profession och ledarskap etablerades blev hon tillfrågad om att medverka som föreläsare.

Åsa Sand har läst ledarskap både på Handelshögskolan och Förvaltningshögskolan, intresserad även i teorin. ■

av sin arbetstid.

Att gå med i FSA redan som student var en självklarhet, hon tog sin examen i Göteborg 1995. I dag sitter hon med i FSAs chefsgrupp, som bland annat ska verka för att fler arbetsterapeuter vill bli chefer. De ger också råd och stöd per telefon.

Föbundet
Sveriges Arbetsterapeuter

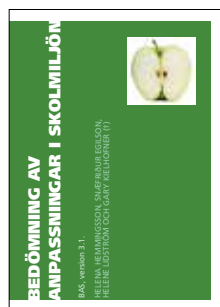
Bedömning av anpassningar i skolmiljön (BAS) – Ny version

Författare: Helena Hemmingsson, Snæfriður Þóra Egilson, Helene Lidström & Gary Kielhofner (t). Version 3.1/2014.

BAS är ett bedömningsinstrument avsett för barn från ungefär 7 år och äldre. Instrumentet fokuserar på hur faktorer i omgivningen inverkar på elevens aktivitet och delaktighet i skolan. Instrumentet innehåller 16 frågeområden, där varje område bedöms utifrån en fyrgradig skala.

Denna nya version har uppdaterats i de teoretiska avsnitten, kompletteras med en mappning av frågeområdena till ICF

och har en ny grafisk form. Instrumentet innehåller nu även exempel på barn och ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och sociala begränsningar.

Medlemspris: 340 kr
FSAstud-pris: 272 kr

inkl. moms och porto

Beställ på fsa.se/forlag

Hjälpmedel SAM

www.hjalpnu.se

Mässa 13-14 maj i Gävle kommunikation och kognition

Här hittar du produkter som ger möjlighet att lösa problem i vardagen vid tids- och minnesproblematik, hjälpmedel som underlättar kommunikation, omgivningskontroll samt larm och synhjälpmedel.

Öppettider: Tisdag 13 maj 10-16, onsdag 14 maj 10-15

Café med fika och enklare lunch.

Fri entré alla är välkomna!

För mer information e-posta kerstin.oldeen@regiongavleborg.se

Mässadress: Hjälpmedel SAM
Johanneslövsvägen 22 Gävle,
E16 mot Falun, Oslo.

MITT JOBB

Anna Zeipel

Arbetar som:

Arbetsterapeut på
Handcenter, Stockholm.

Ålder: 30 år.

Bor: Stockholm.

Familj: Gift.

Fritid: Träning, löpning,
men även gym- och
gruppträning. Inreder
den nya lägenheten.

”Handen
är ett intrikat
verktyg”

Handcenter är en privat klinik som grundades i Göteborg 2007. 2012 etablerades kliniken i centrala Stockholm, men hade redan öppnat verksamhet i mindre skala och då fanns **Anna Zeipel** med.

Hon hade hört att kliniken skulle öppna och ringde och erbjöd sina tjänster. Det blev en kväll i veckan till att börja med och sedan halvtid. Hon fick halvtidstjänstledigt från Södersjukhusets handkirurgavdelning i ett halvår, sedan var hon tvungen att bestämma sig.

Hade du beslutsångest?

– Ja, beslutet var svårt. Jag hade jobbat

på sjukhuset i fem år och trivdes bra. Jag hade lärt mig mycket och fick se många olika skador, även mycket svåra. Men det gick mycket tid till administration och mindre till patientkontakter, så när erbjudandet dök upp kände jag att jag kunde utvecklas vidare. Efter moget övervägande sa jag upp mig och började arbeta heltid här.

FOTO: OLA JACOBSEN

Är det skillnad att vara privatanställd?

– Inte så stor egentligen, något bättre lön. Beslutsvägarna är kortare med närmare samarbete med handkirurgerna. Vi kan snabbt ta fram ett nytt träningsprogram tillsammans.

Varför valde du arbetsterapi?

– Först ville jag bli sjukgymnast och praktiserade som det i årskurs nio. En dag frågade sjukgymnasten om jag inte ville följa med en arbetsterapeut också, så det gjorde jag. Sökte sedan både till sjukgymnast, arbetsterapeut och dietist och kom in på arbetsterapi i Örebro. Jag tog examen 2006.

Och varför handkirurgi?

– Det är lite av en slump. Fick ett vikariat i Uppsala som distriktsarbetsterapeut och ungefär samtidigt som mitt vikariat gick ut sökte handteamet i Uppsala en arbetsterapeut. Jag fick det, konstigt nog, eftersom jag inte hade någon specialutbildning eller erfarenhet. Men det skaffade jag mig och läste 15 poäng handrehabilitering vid Lunds universitet. Nu är jag nog fast inom området, tycker om variationen.

Ja, hur ser jobbet ut?

– Framför allt rehabilitering i form av träning, utprovning av skenor och tillverkning av ortoser. Patienterna har diagnoser som stukade fingrar, tennisarmbåge, tumbasartros, karpaltunnelsyndrom och frakturer, med eller utan operationer. Arbetet tillsammans med patienterna är stimulerande. Utmaningen är att det kan ta lång tid att bli bra.

Du är aktiv i SFH?

– Ja, jag är sekreterare i styrelsen för Svensk Förening för Handrehabilitering. Vi har ungefär 300 medlemmar, ger ut en tidning och ordnar kurser. Handdagarna arrangeras i år den 27–28 mars i Örebro.

Du har själv opererat ett knä?

– Ja, det var jobbigt, men en fördel för att förstå patienterna. Jag överbelastade mitt knä med en halvmara och problemen gick inte över. Nu är jag försiktig och håller mig till kortare lopp. Tjejmilen i New York är en dröm. Bröllopsresan gick dit och jag sprang i Central Park varje morgon.

JANE BERGSTEDT

Värmande hjälpmedel

**Skandinavien största
utbud av standardiserade
och specialanpassade
hjälpmedel med värme-
kablar.**

Minittech levererar mest från
handskar, vantar strumpor,
skor, sulor och strumpor
med sydda värmekablar som
drivs av små, laddningsbara
batterier. Vår nya teknik gör
våra hjälpmedel till dom
säkraste på marknaden.

minitech

Rambekkveien 7, 2816 Gjøvik
Tlf. +47 61 10 99 00 - www.minittech.no

Landstinget i Östergötland

Rehabchef/ arbetsterapeut

Ortopedkliniken i Norrköping

Arbetet består av att vara rehabchef med personal-, ekonomi och utvecklingsansvar för rehabenheten. I uppdraget ingår även klinisk tjänstgöring med framförallt handrehabilitering. Du deltar i klinikens ledningsgrupp som har ett gemensamt ansvar för ortopediklinikens verksamhet och utvecklingen.

Välkommen med din ansökan senast den 28 februari 2014.

Läs mer och ansök via www.lio.se/jobb

www.lio.se

Landstinget
i Östergötland

KRÖNIKA

CHRISTINE FORSS

Leg. arbetsterapeut,
jobbar på ett särskilt
boende för äldre och är en av
våra krönikörer under året.

Christine är en av
FSAs bloggare på
www.vifarvardagenattfunka.se.

Låt inte jobbtiteln stoppa dig!

Jag har varit färdig arbetsterapeut i lite mer än tre år och firade nyss ett år som arbetsterapeut på ett särskilt boende för äldre. Under studietiden visste jag att jag valt ett yrke med många tänkbara arbetsplatser. Arbetsterapeuter är kunniga inom alla möjliga områden och jag tycker att det är viktigt att vi tänker på vilken enorm kompetens vi har och att vi strävar efter att bana väg och visa andra vad vi faktiskt kan.

På mitt arbete gör jag vad jag kan för att visa vilka kunskaper jag besitter och det har lett till nya och svårare arbetsuppgifter, till exempel är jag tillförordnad enhetschef ett par gånger per år och jag har blivit gruppleadare för undersköterskorna. Genom att visa framfötterna tror jag att vi alla har karriärmöjligheter på våra egna arbetsplatser.

"Tänk om jag vetat då vad jag vet nu, att arbetsterapeuter har oanade karriärmöjligheter."

Det här med karriär är spännande. Under studietiden tänkte jag hela tiden att om man ska göra karriär får man nog bli jurist eller läkare, eller något sådant som traditionellt ses som yrken för karriärlystna. Tänk om jag vetat då vad jag vet nu, att arbetsterapeuter har oanade karriärmöjligheter. Jag har inga planer på att byta arbete nu, men en snabb titt bland annonserna på Platsbanken visar en mängd arbeten som är som klippta och skurna för en arbetsterapeut om man bara läser arbetsbeskrivningen i stället för yrkestiteln som efterfrågas. Törs man bara utmana sig själv att göra något nytt finns mängder med karriärval. Jag är av den uppfattningen att det inte spelar någon roll om det står arbetsterapeut eller något annat i mitt cv så länge jag kan beskriva att det jag arbetat med har en koppling till arbetsterapi.

Min chef skojar ibland om att jag inte får sluta min anställning utan att jag får jobba här tills jag själv måste flytta in i en av lägenheterna. Härlig tanke men jag måste erkänna att jag har andra planer på sikte. Att få fortsätta utvecklas och lära mig nytt är något jag brinner för. Med tanke på hur många karriärmöjligheter jag ser för arbetsterapeuter tror jag att vi alla har många spännande äventyr framför oss. ■

Ulrika Bengtsson diskuterar
förflyttningsteknik i och ur rullstolen,
med Sven-Eric Carlsson från Tyresö.

Vintersol – rehabilitering på Teneriffa

Till rehabiliteringscentret Vintersol kommer främst patienter med reumatiska eller neurologiska diagnoser. Vanligtvis stannar patienten i fyra veckor. En stor del av personalen är svensk och även de flesta patienter. Många

kommer hit på remiss ifrån sitt landsting, men bedömningarna om vem som har rätt till klimatvård varierar i landet. Det förekommer att patienter betalar sin vistelse själva.

På Vintersol arbetar tre svenska arbetsterapeuter.

Att byta ett ruggigt vinterhalvår i Lomma mot sol och bad på Teneriffa kan vara skäl nog att söka jobb på rehabiliteringsanläggningen **Vintersol**. Men för arbetsterapeuten **Ulrika Bengtsson** är den täta patientkontakten och möjligheten att få större erfarenhet av rehabträning, minst lika värdefull.

Text: Jeanette Bergenstav Foto: Patrik Bergenstav/Reportage teamet

Soligt karriärdrag

Till tonerna av Ted Gärdestads *Sol, vind och vatten* klämmer och rullar arbetsterapeuten Ulrika Bengtsson och deltagarna i hennes handgrupp sina gula skumgummibollar. Medan den ljumma atlantbrisen svalkar i eftermiddagssolen för de sina bollar från den ena handen till den andra, över axlarna och ner runt midjan. En och annan nynnar med i det passande låtvalet och slänger en blick mot vågorna som rullar in mot Las Vistas-stranden. Ett mer angenämt sätt att träna rörlighet och styrka i stela och värkande händer är svårt att tänka sig.

– Att jag hamnade här beror på att en av mina arbetskamrater i Lomma jobbade på Vintersol en säsong.

När hon kom hem var hon så himla glad och hade så mycket positivt att säga att jag blev sugen på att testa samma sak, berättar Ulrika.

Lockelsen låg inte bara i tanken på att fly det skånska vintermörkret utan även i att prova ett annorlunda arbetssätt.

– Hemma ägnar jag ungefär hälften av min tid åt hjälpmedelsförskrivningar och den andra halvan åt bostadsanpassningar och rehabträning. På Vintersol jobbar jag nästan bara med träning och behandling av patienter. Vi jobbar i halvtimmespass så jag hinner träffa många på en dag. Dessutom blir patientkontakten intensiv, de flesta träffar jag dagligen under en hel månad.

En annan stor skillnad är att Ulrika, som jobbat på distrikt och i vårdplaneringsteam i Sverige, tidigare mestadels mött människor som nyligen drabbats av sin sjukdom eller skada.

– De som kommer till Vintersol har däremot oftast levt med sin funktionsnedsättning ett tag och har hunnit bearbeta sin diagnos. De vet att de behöver träna för att lyfta sig eller för att bibehålla en funktion, så att de kan fortsätta att vara självständiga. De är otroligt motiverade och inställda på att träna under sina veckor här.

Att få lämna vardagens plikter som jobb, handling, matlagning och städning och plötsligt kunna lägga all sin kraft

på träningen upplever många patienter som ren lyx. Det ger dem också möjlighet att ta tag i sådant som det inte finns tid och ork till hemma.

– Vi jobbar utifrån tydliga mål. Det kan vara alltifrån att förflytta sig i och ur rullstolen till att kunna skära upp sin mat eller skriva sin namnunderskrift lite snyggare, säger Ulrika.

Och fortsätter:

– Många väljer till exempel att lägga mycket krut på handträning när de kommer hit. I vardagen prioriterar de ofta sjukgymnastik eller vattengympa för att träna kondition eller gångfunktion. När det plötsligt finns tid över till annat så är det många som passar på att ta tag i andra problem som också kan vara begränsande i vardagen. Det kan till exempel handla om en stel handled eller smärtande fingerleder. Och att plötsligt klara av att öppna en svår förpackning, sätta upp håret eller knäppa knappar i sin skjorta kan vara otroligt mycket värt.

En sådan patient är Ullagun Sundberg-Svensson från Färgelanda, som är reumatiker. Hemma jobbar hon heltid och har inte hunnit med någon handträning alls. Ulrika masserar och stretchar hennes händer och lägger sedan på kyla för att dämpa svullnaden.

– Jag trodde faktiskt inte att det fanns något att göra åt mina händer. Men behandlingarna hos Ulrika gör verkligen nytta. Jag har fått ökad styrka och rörlighet och det gör inte alls lika ont längre, säger Ullagun.

Genom åren har hon fått klimatvård på olika platser och beskriver kombinationen av ett gynnsamt klimat, individuella behandlingar och hundra procent fokus på träning som oslagbar.

– Jag mår så mycket bättre i kroppen! Och när jag kommer hem så är jag mer motiverad att träna för att förbättringen ska hålla i sig.

På Vintersol arbetar Ulrika i team med en sjukgymnast och en sköterska. Tillsammans med patienten kartlägger de behov och målsättningar. För att kunna utvärdera rehabiliteringen görs både in- och uttester. Ulrika konsta- ➤

– Om du lägger lite mörkare inne i blomman så får du lite mer djup, tipsar arbetsterapeuten Ulrika Bengtsson. Cecilia Rosén som är på Vintersol för andra gången nickar och har fullt fokus på de gula nyanserna.

terar att de allra flesta patienter gör framsteg under sin vistelse i solen.

– Vi hade nyligen en kvinna med RA (Reumatoid artrit) som hade mycket smärta och stelhet i sina händer. I ett GAT (Grip Ability Test) tog det 48,06 sekunder för henne att hålla upp ett glas vatten ur en kanna, trä en strumpa över ena handen och fästa ett gem på ett kuvert. När hon skulle åka hem utförde hon samma moment på 13,71 sekunder!

Samtidigt är det viktigt att påminna nyanlända gäster om att inte ta i för mycket.

– Många vill testa varena gruppträning redan den första veckan. Men de som går ut stenhårt är ofta helt slut efter tio dagar. Återkommande patienter har lärt sig av sina misstag. De vet att det är bättre att börja lätt och öka i slutet.

Arbetstiderna på Vintersol liknar en svensk heltid. Ulrika jobbar mellan 08:30 och 17:00 alla vardagar utom måndag-

ar, då hon stannar kvar en timma längre för att hålla i en akvarellgrupp. I gengäld går hon hem en timma tidigare på fredagarna.

Gemenskapen mellan arbetskamraterna är stor. De flesta är i samma sits – nyanlända från Sverige och långt ifrån familj och vänner.

– Jag delar lägenhet med en svensk sjuksköterska. Dels på grund av att hyrorna är höga, men också för att det är kul att ha en rumskompis.

Efter jobbet blir det träning på ett gym, kvällskurs i spanska, strandliv eller middag med kolleger.

Lönen är betydligt lägre än i Sverige, men Ulrika får ändå pengarna att räcka. Frukost och lunch ingår under arbetsveckan och den spanska inkomstskatten är inte lika hög som den svenska.

När Arbetsterapeuten träffar Ulrika har hon snart tillbringat hälften av sin tjänstgöringsperiod – som sträcker sig från september till april – på Vintersol. Hon tycker att ett stort plus är att hon får chansen att jobba med så många olika patienter och därigenom får större erfarenhet av både vanliga och ovanliga diagnoser.

– Jag har träffat väldigt många patienter med MS och har dessutom behandlat flera patienter med MCTD (Mixed Connective Tissue Disease). Det är en reumatisk diagnos som jag knappt hade hört talas om innan jag kom hit.

”Nu har jag ju sett med egna ögon att det faktiskt går att träna upp funktioner som varit borta i flera, flera år.”

Hur kommer du att ha utvecklats som arbetsterapeut när du återvänder till Sverige?

– Jag kommer förstås att ha betydligt större erfarenhet av behandling och träning. Och så kommer jag nog att vara ännu mer peppande när det gäller träning. Nu har jag ju sett med egna ögon att det faktiskt går att träna upp funktioner som varit borta i flera, flera år. Det är aldrig kört! ■

Ulrika Bengtssons tips inför utlandsjobbet

- Be din arbetsgivare om tjänstledigt i god tid.
- Ta reda på så mycket du kan om landet och arbetsplatsen. Prata gärna med någon som arbetat där tidigare.

- Kolla i god tid upp var du kan fixa bostad och vad det kommer att kosta. Din nya arbetsgivare kan kanske hjälpa till att ordna bostad.
- Kontakta både Försäkringskassan, Skatteverket, fackförbund och försäkringsbolag för att få veta vad som gäller i ditt fall.

- Åk ner i god tid för att hinna ordna alla formaliteter, som till exempel behövs för att kunna få lönen utbetald, betala skatt och ha rätt till vård om något händer. Utomlands har de oftast andra rutiner än i Sverige. Mycket löser sig smidigare när du väljer att jobba i ett land inom EU.

Högaktuellt om prioritering i hälso- och sjukvården

Resurserna inom hälso- och sjukvården räcker inte till för att möta alla behov och prioritering måste därför tillämpas. I denna bok ges en god bakgrund och vägledning inför detta arbete.

Ett tiotal författare medverkar utifrån sina respektive specialkunskaper. Bokens första del är teori och metodorienterad. Där belyses bland annat öppna prioriteringar och centrala begrepp som ransonering, hälsa, ohälsa, nytta och behov. Vidare ingår den etiska plattformen för prioriteringar i Sverige, hur hälsobehov, vårdbehov och patientnytta kan mätas och hur kostnadseffektivitet kan beräknas. Den första delen avslutas med en nationell modell för öppna prioriteringar.

Den andra delen fokuserar främst på organisation och genomförande av ett öppet prioriteringsarbete och beslutsstöd vid prioriteringar. Här ges konkreta exempel från ett öppet prioriteringsarbete där flera olika lands-

ting från norr till söder deltagit. Även fem exempel där vårdpersonal själva tagit initiativ till prioriteringsarbete presenteras. Det handlar exempelvis om att prioritera i team och prioriteringar på vårdcentral. Avslutningsvis presenterar författarna ett antal förbättringsområden och utmaningar inför framtiden.

Boken rekommenderas varmt som stöd vid prioriteringsdiskussioner bland vårdpersonal och beslutsfattare. För de arbetsterapeuter som deltagit i *Studiecirkel – Samtal om öppna prioriteringar* (FSA & LSR, 2008) ger boken möjlighet till fördjupade diskussioner. Den rekommenderas även till grundutbildning i syfte att stärka arbetsterapeutstudenters handlingsberedskap inför öppna prioriteringar.

Avslutningsvis vill jag uppmärksamma att två ledamöter i FSAs etiska råd, Lars Sandman, professor i vårdetik och Mari Broqvist, projektledare vid Prioriterings-

ATT VÄLJA RÄTTVIST – OM PRIORITERINGAR I HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Per Carlsson och Susanne Waldau (red.)
Studentlitteratur

centrum är medförfattare till boken. Mari nämner att yrkesförbund, däribland FSA, engagerat sig för att stärka prioriteringsarbetet lokalt och arbetsterapeuter som deltagit i detta kan nog känna igen sig i några av bokens exempel.

MARGARETA LINDBERG
Universitetslektor i arbetsterapi

Om barnfetma och hälsofrämjande

● *Förebygga barnfetma* presenterar ett hälsofrämjande förhållningssätt med en tydlig helhetssyn på folkhälsa. Vikten av ett vidgat folkhälsoperspektiv för att öka medvetenheten för bakomliggande orsaker till barnfetma belyses starkt. I boken beskrivs prevention på olika nivåer med professionellt stöd från olika yrkeskategorier. Här kan arbetsterapeuter inspireras att bidra med kunskap kring hur meningsfull aktivitet är betydelsefullt för hälsa och välbefinnande.

KRISTINA ORBAN

En tydlig helhetssyn på folkhälsa

FÖREBYGGA BARNFETMA OCH FRÄMJA JÄMLIK HÄLSA

Redaktör: Maria Magnusson
Studentlitteratur

Värdefullt om habilitering

● Boken är en översättning av en norsk bok, men är anpassad för svenska förhållanden och även granskad av svenska sakkunniga. Den ger en bra introduktion till habiliteringsarbete och beskriver det tvärprofessionella arbetet med barn och unga med funktionsnedsättningar. Boken är ett viktigt tillskott eftersom det finns få mer omfattande läroböcker om habilitering på svenska.

CECILIA STAAF

HABILITERING

Redaktörer: Stephen von Tetzchner, Finn Hesselberg, Helle Schiørbeck
Studentlitteratur

Nya uppgifter? Håll oss uppdaterade!

Är du färdig med dina studier, fått ett nytt jobb eller kanske bara bytt mejladress? Logga in på *Min sida* på

www.fsa.se och uppdatera dina uppgifter. På så sätt kan vi nå dig med aktuell information och erbjudanden.

Du loggar in med ditt medlemsnummer, som du hittar på baksidan av den här tidningen, och de

fyra sista siffrorna i ditt personnummer.

Förbundet
Sveriges Arbetsterapeuter

NU ÄR DEN HÄR!

Camp Scandinavias nya produktkatalog.

För mer information, kontakta kundsupport, 042-25 27 01 eller kundsupport@camp.se.

www.camp.se

2014
2014
2014
2014
2014
2014

Vi ger oss inte.

Alla som behöver ska få stöd av en arbetsterapeut!

Om inte rehabilitering och habilitering fungerar så slösar vi både med människor och ekonomiska resurser. Arbetsterapi bidrar till att stärka människors möjligheter att utföra viktiga vardagliga aktiviteter. Arbetsterapeuten är expert på analys och åtgärder för bättre kognitiv funktionsförmåga hos patienten. Det vill vi utveckla!

Arbetsterapi är också en viktig del av en vård som ser hela människan. Där patienten inte reduceras till en diagnos, utan får bra behandling, rehabilitering och gott bemötande i en läkande vårdmiljö. Vi i Folkpartiet ger oss inte förrän vi har tillräckligt många arbetsterapeuter, särskilt inom området neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Vi ger oss inte förrän

alla som behöver får stöd av en arbetsterapeut för att klara vardagen och få ett så bra liv som möjligt!

Men vi behöver också din hjälp, för att göra vården bättre. Gå in på folkpartiet.se/arbetsterapeut och besvara vår enkät. Svaren kommer att redovisas senare genom en annons här i Arbetsterapeuten.

Folkpartiet i Stockholms läns landsting

Birgitta Rydberg
landstingsråd

Anna Starbrink
landstingsråd

Malin Boström läser termin 4 på distans vid **Luleå tekniska universitet**. Hon är en nyfiken naturmänniska som gillar att fiska, vandra och umgås med de närmaste.

”En isdrink i ena handen och MOHO i den andra”

Att studera i tystnaden i sitt eget hem är en del av vår vardag – vi kliver upp, slår i gång datorn och då är vi i skolan. Jag har lärt mig mycket om mig själv sen jag började arbetsterapiutbildningen på distans från Luleå tekniska universitet, bland annat har jag upptäckt att jag är driftig och kan ha många bollar i luften samtidigt, men också att jag somnar när jag ser på föreläsningar sittandes i soffan, nej det går bara inte för mig. Men jag gillar att jag har nära till en skön filt, jag kan gå och hämta en morot ur kylan när jag önskar och jag kan knapra på den hur högt jag vill för det finns ingen som kan höra.

Distansstudier innebär att du som student kan bestämma över din studietid som du vill, men det innebär inte att det går att driva runt hela studietiden och ändå klara utbildningen, som många tror. Det krävs minst 40 timmar studier i veckan, men dessa fördelas av vissa på kvällar och helger och av andra på dagtid. Men gemensamt har vi de veckor vi ses på campus måndag till fredag för att examinera, redovisa och göra praktiska övningar. Det är alltid fem hektiska dagar med massor av ny kunskap att suga in. Man blir utmattad, men det är roligt och det blir extra roligt att se ansikten på dem vi pratar med dagligen.

Jag ville gå en arbetsterapiutbildning som är flexibel och utmanande och på utbildningen i Luleå fick jag samtidigt vänner och nätverk som sträcker sig inte bara över hela Sverige utan långt utanför landets gränser. För mig blev det en utmärkt matchning. Från Italien till Kalix, en månad i Thailand, studier från Malaysia, det är redan gjort och möjligheterna är oändliga om du läser på distans, så länge du har tillgång till dator och internetuppkoppling

vill säga. Många av mina studiekamrater är mångsysslare, vi är gymnastiktränare, fotbollsspelare på elitnivå, vissa jobbar deltid, andra med hundar. En del lever med många hundar, andra har familjer.

Visst, ibland känns allt skit och jag vill bara ligga i sängen med täcket draget över huvudet, men alltid är det någon som saknar en och ett sms dimper ner i inkorgen ”du missar föreläsningen”, ”jaja jag kommer väl in”. Och andra dagar har jag dumt nog legat kvar under täcket, på bekostnad av en annars helt ledig helg. Det här med aktiv-

itetsbalans är inte ens tänkbart under min studietid.

Förstå hur skönt vi hade det i Thailand i värmen med en isdrink i ena handen och Moho i andra, tänk om alla studenter kunde ha det så. Och jag har också lärt mig under mina tre första terminer hur roligt det är att ha vänner som man inte träffar ofta. Vänner i olika åldrar som har olika uppväxter och alla har olika upplevelser och erfarenheter att dela med sig av. Det kallar jag stimulerande utbildning!

MALIN BOSTRÖM
T4, Luleå tekniska universitet

Så länge du har tillgång till dator och internetuppkoppling innebär distansstudier oändliga möjligheter, anser Malin Boström, som studerar termin 4 på distans vid Luleå tekniska universitet. Hon har förlagt studietid till bland annat Thailand och Malaysia.

tips 3 inför lönesamtalet

Gör ett årsbokslut

- Tänk över hur du utvecklats, vad du har blivit bättre på och om du uppnått dina personliga mål. Hur har din kompetens stärkts under året?
- Kartlägg din arbetsinsats. Hur har ditt arbete bidragit till att uppfylla verksamhetens mål? Vilka resultat har du uppnått? Ge konkreta exempel.
- Har du fått fler eller mer kvalificerade arbetsuppgifter, eller ökat ansvar?

Skaffa koll på löneläget

- Använd FSAs lönestatistik, jämför med närliggande län och/eller riket i stort.
- Använd Saco Lönesök för att få en bild av hur andra yrken med liknande utbildningslängd och krav i arbetet ligger till lönemässigt i förhållande till dig.
- Kontakta ditt lokala FSA-ombud för att höra efter vad som sagts vid den lönepolitiska överläggningen och för lönerådgivning i stort.

Träna och visualisera

- Öva dig på att säga dina argument högt. Ta hjälp av någon som kan ge dig ärlig feedback och bemöta argumenten.
- Använd ett gammalt idrottarknep – visualisera samtalet, se framför dig att du känner dig lugn och att det går bra.

PS Glöm inte att utvärdera samtalet. Är du nöjd? Vad gjorde att du nådde fram? Om inte, försök analysera vad som gick fel.

Tänk på din lön året om

Ta chansen att prata lön så ofta det går, och inte bara en gång om året. Det rådet ger Carl Lindgren, ombudsman på FSA.

Text: Katja Alexanderson Illustration: Helena Lunding Hultqvist

Arets lönerrevision står för dörren. Men Carl Lindgren, ombudsman på FSA, tycker att det är viktigt att man som anställd tänker lön året om.

– Se inte lönesamtalet som en isolerad händelse som sker en gång om året. Det finns inget som säger att man inte kan prata lön vid flera tillfällen under året. Till exempel om du får utökat ansvar, förändrade arbetsuppgifter eller anställningsvillkor, som när man går från vikarie till fast anställd. Och när du börjar på en ny anställning ska du alltid förhandla din lön, att byta jobb är ett av de bästa sätten att höja sin lön.

Carl Lindgren tipsar också om att hålla koll under året på vad man presterat och relatera sina egna insatser och resultat till verksamhetens mål. Skriv gärna ner dina tankar löpande.

– Prata och bolla gärna idéer med dina kolleger och din lokala fackliga representant inför lönesamtalet. ¶

Koll på läget med Saco Lönesök

Saco Lönesök hittar du på *Min sida* på fsa.se. Där kan du göra lönejämförelser både för din egen utbildning samt din egen och andras befattningar. Och du kan hitta medellöner och uppgifter om lönespridning för olika åldersgrupper, examensår, befattningar – oavsett om du arbetar på en kommun, i den privata sektorn eller någon annanstans. Numera finns även Saco Lönesök i mobilen.

"Jag blir gärna inbjuden att följa med på exempelvis hembesök eller vårdplanering det är värdefullt för mig som arbetsgivare på flera plan" säger Eva Henrell, enhetschef inom Vuxenpsykiatri, Malmö.

Eva håller dörren öppen

Lönesamtal. Ordet framkallar förmodligen både positiva och negativa känslor hos de flesta. Hur förbereder man sig och vad är viktigt att tänka på inför vårens löneförhandlingar? Enhetschefen **Eva Henrell** ger sin syn.

Text och foto: **Anki Wenster**

Under sina 26 år som arbetsterapeut inom psykiatri har Eva Henrell suttit på båda sidor om förhandlingsbordet. Hon har bland annat arbetat med fackliga frågor på heltid under en femårsperiod, men sedan sju år är hon enhets- och lönesättande chef i Malmö för fyrtio-talet medarbetare inom Vuxen-

psykiatri, område psykos, däribland arbetsterapeuter.

– Själva löneförhandlingen är något som pågår under hela året där jag i olika dialoger med medarbetaren skapar mig en uppfattning. Jag har ofta dörren öppen för spontana samtal. I lönesamtal diskuteras om och hur man är prioriterad och

jag ger förslag på ny lön, säger Eva Henrell.

Hon anser att medarbetarsamtal är en central dialog, där båda parter har möjlighet att diskutera resultat och utveckling, och stämma av utifrån föregående års samtal.

– Jag bedömer exempelvis ansvarstagande, hur man arbetar med egen utveckling och

"Löneförhandlingen är något som pågår under hela året."

verksamhetens utveckling Det är viktigt att medarbetaren är ärlig och tar upp det man är duktig på men även vad man vill utveckla och förbättra. Gärna fyllt i underlaget, men framförallt reflekterat. När det gäller lönesättning har jag inte hela mandatet, det är flera faktorer som styr. Alla grupper lönerrevisioner sker separat och centralt, bland annat vilka grupper som ska prioriteras.

Att arbetsgivaren informerar i procent om vad respektive yrkesgrupp har att vänta sig för att skapa realistiska förväntningar är viktigt säger hon. Men hur bemöter hon medarbetare som blir besvikna över sin lön, och hur ska man agera som arbetstagare?

– Jag försöker vara så konkret som möjligt med vad man ska tänka på att utveckla och inom vilket ansvarsområde. Det är viktigt att medarbetaren tar till sig det och har en positiv inställning även till de arbetsuppgifter som verksamheten är ålagd att göra.

Finns det några argument du inte vill höra?

– Att inte jämföra sig med andra och i stället fokusera på vad man själv kan göra för att nå en högre lönenivå. Det tycker jag är viktigt. ♣

Vilket är ditt bästa tips inför lönesamtal?

Agneta Johansson Strid, Västerås kommun

– Att man har haft ett bra medarbetarsamtal och att det är skriftligt dokumenterat.

Maud Hagberg, Karolinska Universitetssjukhuset

– Man ska lista ner det man faktiskt gör – och inte vara blygsam!

Kristina Hultman, Västerbottens läns landsting

– Kom förberedd!

Ivana vill stärka studenterna

Tre snabba frågor till **Ivana Masic**, 32 år, ny ordförande i FSASTUD.

Vem är du?

– Jag kom från Serbien för fem år sedan där jag arbetade som sjuksköterska i några år. Började sedan studera till sjukgymnast, men hann inte avsluta utbildningen innan jag flyttade hit. Med arbetsterapeututbildningen känner jag att jag hittat rätt, det är ett kreativt yrke. Vi löser problem med hänsyn till individ, aktivitet och dennes miljö. Jag går termin 5 i Lund.

Vilka frågor ska FSASTUD arbeta med 2014?

– Vi har enats om två fokusfrågor, att skapa en starkare studentorganisation och hur vi ska etablera en yrkesidentitet redan under studietiden.

Har ni idéer om hur?

– Vi ska intensifiera rekryter-

ingen av aktiva medlemmar från olika terminer till de lokala styrelserna, bland annat kommer vi att anordna en Adobe-utbildning med hjälp av Karin Broberg, studentombudsman på FSA. Vi ska även ta tag i Göteborg igen, som inte har någon lokal styrelse.

Ett sätt att skapa yrkesidentitet är det mentorskapsprogram som ska starta i vår för studenter på termin 5 och 6. En fantastisk möjlighet för oss att förbereda starten på yrkeslivet på ett bra sätt. Mentorerna får i sin tur nyheter och aktuella frågor från utbildningen och kan uppdatera sina kunskaper.

Sista anmälningssdag för både mentorer och studenter är 17 mars, missa inte det!

JANE BERGSTEDT

Fyra projekt fick stipendier 2013

FSAs stipendier har sökts för 11 projekt. Stipendiefondens styrelse delade i slutet av förra året ut sammanlagt 55 000 kronor till följande projekt:

- Petra Wagman får 5 000 kronor för projektet *Aktivitetsbalans hos personer med Reumatoid Artrit*.
- Linda Kristensson får 10 000 kronor för projektet *Närståendes behov av information på strokeenhet, underlag för arbetsterapeutiska insatser*.
- Lena Rosenberg får 15 000 kronor för projektet *Intressebaserade aktiviteter på vård- och omsorgsboenden*.
- Maria Rydholm får 25 000 kronor för projektet *TMT – team mot trötthet*.

Stipendiefondens styrelse gratulerar stipendiaterna och önskar lycka till.

Kretsårsmöten 2014

Nu drar årsmötessäsongen i gång. Du hittar alla datumen på fsa.se/arsmoten. Finns inte din krets med i listan? Kontakta din kretsordförande för information.

Uppskattad PRPP-utbildning

I slutet av förra året höll Judy Ranka och Christine Chapparo från Australien två uppskattade utbildningar i FSAs regi. De har skapat ett kognitivt bedömningsinstrument och en interventionsmetod, *The Perceive Recall Plan Perform System of Task*, PRPP. I ett samtal med Arbetsterapeuten framhöll de bland annat att instrumentet inte är diagnosspecifikt utan kan användas brett, till exempel för barn, vuxna, personer med demens och så vidare. Och att PRPP:s upplägg vägleder arbetsterapeuten i att hitta bästa möjliga interventionsstrategi.

Dessutom lyfte de fram att PRPP inte utgår från en standardiserad lista över uppgifter som ska utföras, utan att det är hur man ser på aktiviteten som är standardiserat. Det gör att instrumentet kan användas i olika miljöer som arbetsplatser, köpcentrum och klassrum.

Christine Chapparo
och Judy Ranka

Givande konferens för utskotten

I slutet av januari samlades FSAs utskott för en konferens på förbundets kansli i Nacka. På programmet stod bland annat föreläsningar om kunskapsstyrning och förbättringsarbete.

Hur går det? Kan vi svara på hur vi har det i våra verksamheter, annat än att presentera hur vi ligger till i budget? För att kunna få en kunskapsbaserad vård måste vi ha

FOTO: SKL

Sofia Kialt

bättre koll på mer än ekonomin. Det anser **Sofia Kialt**, projektledare på Sveriges Kommuner och Landsting. Hon medverkade på FSAs utskottskonferens den 24-25 januari på FSAs

kansli i Nacka. Under dagarna fick deltagarna lära sig mer om kunskapsstyrning och vilka stödsystem som finns. Det behövs både systematik och dialog för att forskning och öppna jämförelser ska komma i bruk i verksamhetens förbättringsarbete.

Annika Lindh Falk, leg arbetsterapeut och doktorand från Linköpings universitet, medverkade och föreläste om förbättringsarbete och arbetsterapi. Hon forskar just nu på förbättringsarbete i teamet. För

att nå ett ökat värde för de som vården är till för behöver vi ha både professionell kunskap och förbättringskunskap. Genom att systematisera det enligt en förbättringsmodell kan man få koll på om det förbättringsarbete man arbetar med är ett förbättringsarbete eller inte. Alla förändringar är nämligen inte förbättringar.

Under dagarna planerade utskotten vad man kommer att arbeta med under det kommande året. Flera utskott planerar nätverksträffar och kurser i samarbete med FSAs kansli.

Mer om utskottens verksamhetsplaner kan du hitta på fsa.se/utskott.

CHRISTINA LUNDQVIST
Professionshandläggare, FSA

Visste du att ...

... FSA har utskott inom elva områden?

- Arbetsliv
- Barn och ungdom
- Neurologi/ medicinsk vård
- Onkologi och palliativ vård
- Primärvård
- Psykisk hälsa
- Rörelseorganen
- Smärta
- Synnedsättning
- Vuxenhabilitering
- Äldrevård

Läs om utskotten på fsa.se/utskott.

Du har kontrollen

MagicDrive Touch™

Vi vill ge dig möjlighet att enkelt och aktivt kunna kontrollera rullstolen samtidigt som du har en direkt kontroll över din omgivning. MagicDrive Touch ger dig möjlighet att kommunicera genom telefoni, digitala medier eller modern talteknologi.

Allt detta får du i en och samma enhet.

- Integrerat operativsystem - Manövrera och kommunicera.
- Styrsystem - Koppla till alternativa styrsätt.
- Plug & play - Snabb justering/ändring av styrsystem.
- Grafisk skärm - Kan också användas separat.
- Enkel användning - Tydlig display med text, ikoner eller tal.
- Standard IR - Styr din miljö direkt med 200 infraröda koder.
- Flexibel - Tillgänglig på vuxen- och barnrullstolar.
- Skräddarsytt - Anpassa till dina behov.
- Valmöjlighet - Brett utbud av valbara moduler.
- Enkel installation - Kan enkelt anpassas.

www.permobil.se

permobil
THE POWER OF MOBILITY

KALENDARIUM

Du hittar mer information och anmäler dig på fsa.se/kalendarium. Anmälan är bindande och principen först till kvarn gäller. Har du frågor, kontakta kursadministratör Elin Westerberg på kurser@fsa.se.

5 mars **Canadian Occupational Performance Measure – COPM**, Stockholm
Sista anmälningsdag: 19 februari

5 mars **Akademikerkompetens**, Sundsvall

11 mars **Utbildningskonferens 2014**, Stockholm
Sista anmälningsdag: 24 mars

19 mars **Konsten att skriva intyg**, Köping
Sista anmälningsdag: 5 mars

19–20 mars **SPM – Sensory Processing Measure**, Stockholm
Anmälan är öppen för medlemmar från alla nordiska förbund. Kursen hålls på svenska.
Sista anmälningsdag: 26 februari

21 mars **Nätverksträff, SPM**, Stockholm
Sista anmälningsdag: 13 mars

27 mars **Vetenskapligt forum**, Stockholm
Särskild inbjudan har skickats till disputerade medlemmar. Tillhör du denna medlemskategori men inte har fått en inbjudan, kontakta oss!

27–28 mars **Praktisk tillämpning av ergonomi för arbetsterapeuter**, Borås
Sista anmälningsdag: 13 mars

28 mars **Akademikerkompetens**, Karlstad

2–4 april & 8–9 maj **Tree Theme Method – TTM**, Umeå
Sista anmälningsdag: 11 mars

7–8 april **CO-OP – The Cognitive Orientation to Occupational Performance Approach**, Stockholm
Sista anmälningsdag: 24 mars

8 april **Akademikerkompetens**, Växjö

9 april **Konsten att skriva intyg**, Växjö
Sista anmälningsdag: 25 mars

11 april **Workshop – Åtgärdsregistrering vid psykisk ohälsa utifrån KVÄ**, Stockholm
Sista anmälningsdag: 27 mars

11 april **Akademikerkompetens**, Luleå

29 april **Akademikerkompetens**, Stockholm

5–6 maj **MOHO med MOHOST och BDA eller ACIS**, Stockholm
Dag 1: MOHO och MOHOST, dag 2: möjlighet att välja inriktning BDA eller ACIS.
Sista anmälningsdag: 22 april

8 maj **Kurs i BAS**, Nacka
Mer information och anmälningsmöjlighet kommer i mars.

9 maj **Workshop – Arbetsliv, Arbetsrehabilitering**, Stockholm
Sista anmälningsdag: 25 april

14 maj **Konsten att skriva intyg**, Visby
Sista anmälningsdag: 29 april

15 maj **Konsten att skriva intyg**, Stockholm
Sista anmälningsdag: 29 april

16 maj **Nätverksträff KaTid**, Stockholm
Sista anmälningsdag: 30 april

Söker du en arbetsterapeut?

Just nu har vi en kampanj där du får 20 procent rabatt på platsannonser i nr 2, 3 och 4 av Arbets-

terapeuten. Kontakta Tina Danielsson på tina.danielsson@fsa.se

eller 08-466 24 49 för mer information och bokning.

Kampanj
20 % rabatt på
platsannonser
i nr 2, 3, 4

Basutbildning i handrehabilitering

När: 31 mars-2 april, 2014

Plats: Dalheimers Hus, Slottsskogsgatan 12, Göteborg

Pris: 3 700 kr ex moms. I priset ingår kursmaterial, basfaktakompendium, lunch och fika.

Innehåll:

Kursen vänder sig till dig som vill ha en grundläggande utbildning i handrehabilitering. Kursen innehåller såväl teori som praktiska moment:

Föreläsare:

Ingrid Jönsson, leg arbetsterapeut

Mattias Unander, Ortoped, Hallands Sjukhus

Sista anmälningdag: 10 mars

Info: Victoria Jönsson, Lyra Rehab, 0700-907292
victoria.jonsson@lyrarehab.se
www.lyrareab.se

Vill du annonsera här?

Produktannonser

Lars-Göran Fransson
larsgoran.fransson@swipnet.se
08 640 12 20

Övriga annonser

Tina Danielsson
tina.danielsson@fsa.se
08 466 24 49

Annonsformat och priser

fsa.se/annonsera

nästa
NUMMER
utkommer den
20 mars

www.slsso.sll.se

Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Stockholm
enheten för psykos- och bipolär sjukdom söker

Arbetsterapeut

Se hela annonsen och sök jobbet här:
www.bup.se/jobba-hos-oss

 Barn- och ungdomspsykiatri
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Förbundet
Sveriges Arbetsterapeuter

Att finna nya vägar och upplevd säkerhet i vardaglig aktivitet – Ny version

Ett hälsoutbildningsprogram och instrument för
personer med åldersförändringar i gula fläcken.
Författare: Synneve Dahlin Ivanoff. Version 2.0/2014.

Hälsoutbildningsprogrammet är främst utvecklat för att
bedrivas i primärvård eller i kommun, av arbetsterapeut i
samverkan med Syncentral/synerhet. Andra professioner
som arbetar med patientgruppen kan använda programmet.

Utvärderingsinstrumentet syftar till
att fånga upp tidiga tecken på aktivi-
tetsförändringar hos patientgruppen,
genom att ställa frågor kring säkerhet
resp. osäkerhet i vardagliga aktiviteter.

Medlemspris: 275 kr
FSastud-pris: 220 kr
inkl. moms och porto

Beställ på fsa.se/forlag

Förbundet
Sveriges Arbetsterapeuter

Vi ses väl på Hjultorget?

FSA har varit med och utarbetat årets seminarieprogram.
Temat är Hälsofrämjande livsstil och vänder sig både till
hjälpmedelsanvändare och yrkesverksamma.

Mässan äger rum på Kistamässan i Stockholm och i FSAs
monter (plats C:20) kan du träffa arbetsterapeuter samt
kanslipersonal. Titta gärna förbi!

Läs mer och anmäl dig på www.hjultorget.nu.

HJÄLPMEDELSMÄSSA

Posttidning B

Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter
Box 760, 131 24 Nacka

Vi hjälper dig
med utprovning!
Ring oss:
0240-101 02

Bidette R3. Enkel, ren och supermodern.

När vi utvecklade Bidette R3 anpassade vi den för dagens behov. Vi använde oss av modern teknik som gjorde det möjligt för oss att skapa världens bästa Bidette. Resultatet blev en lättanvänd och väldesignad bidétillsats för personer som behöver hjälp med intimhygien vid toalettbesök.

Vi bygger
framtidens
badrum.

*Nu kan jag gå
på toaletten
alldeles själv!*

ALICE 6 ÅR